

Gids duurzame aankopen Reinigen ruiten

<p>L_ALG_Dienst_ReinigenRuiten Proceseigenaar : ISO-projectteam Gelinkt aan P_ALG_AankoopGoederenDiensten</p>	<p>datum: 26/09/2013 versie: 2</p>
--	---

Inhoudstafel

INHOUDSTAFEL	1
1. OMSCHRIJVING	3
2. TER INFO: WAT IS DUURZAAM RUITEN REINIGEN?	3
2.1. Milieu.....	3
2.1.1. Grondstoffen.....	3
2.1.2. Samenstelling	3
Oplosmiddelen.....	3
Oppervlakte-actieve stoffen	4
Wateronthardende stoffen	4
Zuren en basen	4
Kleur- en geurstoffen.....	5
Bewaarmiddelen	5
Kritisch verdunningsvolume	5
2.1.3. Verpakking.....	5
2.2. Eerlijke handel.....	6
2.3. Sociale economie	6
3. VEREISTEN BINNEN DE GIDS DUURZAME AANKOPEN	7
3.1. Verplichtingen	7
3.2. Optioneel.....	8
3.3. Raamcontract.....	9
3.4. Keuzewijzer	9
3.5. Tips.....	10
4. OPNAME VAN DUURZAAMHEIDSCRITERIA IN BESTEKKEN	10

4.1. Titel	11
4.1.1. Milieucriteria in de titel.....	11
4.1.2. Eerlijke handel in de titel.....	11
4.1.3. Sociale economie in de titel.....	11
4.2. Kwalitatieve selectiecriteria	11
4.2.1. Milieucriteria in de selectiecriteria.....	11
4.2.2. Criteria eerlijke handel in de selectiecriteria.....	12
4.2.3. Criteria sociale economie in de selectiecriteria	12
4.3. Technische specificaties	12
4.3.1. Milieucriteria in de technische specificaties.....	12
4.3.2. Eerlijke handel in de technische specificaties.....	13
4.3.3. Sociale economie in de technische specificaties.....	13
4.4. Gunningscriteria	13
4.4.1. Milieucriteria in de gunningscriteria	13
4.4.2. Eerlijke handel in de gunningscriteria	14
4.4.3. Sociale economie in de gunningscriteria	14
4.5. Uitvoeringsvoorwaarden	14
4.5.1. Milieucriteria in de uitvoeringsvoorwaarden.....	14
4.5.2. Eerlijke handel in de uitvoeringsvoorwaarden	15
4.5.3. Sociale economie in de uitvoeringsvoorwaarden	15
A. Actieplan stageplaatsen/opleidingen.....	16
B. Inschakeling langdurig werkzoekenden.....	17
C. Verplichte samenwerking met een bedrijf uit de sociale economie	18
D. Diversiteitsbeleid	18
5. VOORBEELDMAILS EN –BESTEKKEN	19
5.1. Kleine overheidsopdracht – Mail (< 8.500 euro).....	19
5.2. Gemiddelde overheidsopdracht – bestek (≥ 8.500 euro en < 85.000 euro)	
21	
5.3. Grote overheidsopdracht ≥ 85.000 euro – speel op zeker!	22
6. MOGELIJKE DIENSTVERLENERS	22
7. MEER INFO?	23

1. Omschrijving

Reinigen van ruiten.

2. Ter info: wat is duurzaam ruiten reinigen?

2.1. Milieu

De milieu-impact van het schoonmaken van ruiten hangt samen met de gebruikte schoonmaakmiddelen: oorsprong van de grondstoffen, de schadelijke stoffen die ze bevatten, de afbreekbaarheid, de dosering en de verpakking.

2.1.1. Grondstoffen

Veel stoffen die gebruikt worden in schoonmaakproducten zijn gemaakt uit synthetische grondstoffen die afkomstig zijn van niet-hernieuwbare bronnen (zoals aardolie). Ze dragen daarom bij tot de uitputting van die hulpbronnen. Daarnaast kunnen bij het winnen en verwerken van die hulpbronnen giftige stoffen en afval vrijkomen die het milieu ook schade kunnen toebrengen. De uiteindelijke detergents uit synthetische grondstoffen hebben daarenboven schadelijke effecten op het leefmilieu eens ze in het afvalwater terechtkomen.

Het gebruik van hernieuwbare in plaats van synthetische grondstoffen is beter voor het milieu. De hernieuwbare stoffen kunnen immers – bij juist beheer - niet uitgeput geraken. Bovendien zijn detergents van plantaardige oorsprong over het algemeen goed afbreekbaar en weinig milieubelastend.

2.1.2. Samenstelling

Glasreinigers bevatten oplosmiddelen (10 tot 30 % alcohol of glycol), oppervlakte-actieve stoffen, wateronthardende stoffen en eventueel basen (ammoniak) , kleur- en geurstoffen, bewaarmiddelen, ...

Oplosmiddelen

Vluchtige oplosmiddelen, bijvoorbeeld alcohol of isopropanol, lossen de wasactieve stoffen op en zorgen ervoor dat het glas snel en streeploos opdroogt. De milieueffecten van een glasreiniger worden vooral bepaald door de gebruikte oplosmiddelen. Deze vluchtige organische stoffen (VOS) zijn schadelijk voor het milieu en voor uw gezondheid. Het productieproces van VOS vervuult het milieu zeer sterk en hun verdamping veroorzaakt eveneens problemen: VOS versterken het broeikaseffect en zijn mee verantwoordelijk voor smogvorming en verzuring. De gezondheidseffecten van VOS zijn zeer uiteenlopend naargelang de samenstelling ervan. VOS kunnen bij inademing bijvoorbeeld klachten veroorzaken zoals hoofdpijn, vermoeidheid, irritatie van de neus, keel en ogen en astma. Er zijn ook VOS die kankerverwekkend zijn. Het veiligste oplosmiddelen is water. In zeer specifieke toepassingen, wanneer het echt niet anders kan, kunnen oplosmiddelen worden toegepast. Gebruik, wanneer het echt nodig is, eerder een product met ethanol in plaats van bijvoorbeeld isopropanol, dat van petrochemische oorsprong is. Alcohol en isopropanol zijn beiden vluchtig waardoor ze bij inademing kunnen leiden tot irritaties. Glycolethers kunnen bij hoge blootstelling schadelijk zijn voor de mens. De glycolen, glycolethers en ethanolamines zijn weinig vluchtig, zodat bij normaal gebruik inademing niet snel voorkomt. Men vermoedt wel dat de glycolethers methoxypropanol en ethylglycol zorgen voor reproductieschade.

Oppervlakte-actieve stoffen

Het belangrijkste bestanddeel van schoonmaakmiddelen zijn de oppervlakte-actieve stoffen of wasactieve stoffen. Ze verlagen de oppervlaktespanning van een vloeistof, zodat het vuil wordt losgeweekt en opgelost blijft in het sop om samen met het afvalwater te verdwijnen.

De wasactieve stoffen hebben negatieve effecten op het milieu en het waterleven. Ze zijn giftig doordat ze de beschermende laag van waterorganismen aantasten. Onderzoek toont bijvoorbeeld aan dat een concentratie van slechts 1 deeltje per miljoen van sommige wasactieve stoffen een dodelijk effect kan hebben op kikkereitjes. Verder zijn sommige persistent van aard of worden in waterzuiveringsinstallaties niet afgebroken. Hoge concentraties van detergents kunnen de werking van een waterzuiveringsinstallatie negatief beïnvloeden doordat ze bacteriën immobiliseren. De milieu-impact hangt af van het soort wasactieve stoffen. Oppervlakte-actieve stoffen worden vaak gemaakt van plantaardige en dierlijke oliën en vetten of van aardolie. In de meeste reinigingsmiddelen (meer dan 80%) zijn het petrochemische stoffen. Zowel de winning en het transport van aardolie als de grootschalige productie van kokos- en palmolie met veel kunstmest en bestrijdingsmiddelen, belasten echter het milieu. Biologisch geteelde plantaardige grondstoffen, die zonder kunstmest of bestrijdingsmiddelen zijn gekweekt, worden helaas zeer weinig toegepast.

Wateronthardende stoffen

De kalk in leidingwater belemmert de reinigende werking van de wasactieve stof in schoonmaakmiddelen. Waterontharders¹ binden de kalk in het water en voorkomen dat kalk neerslaat. Op deze manier verbetert de waterontharder de werking van zeep. Door gebruik te maken van regenwater, kunnen waterontharders worden vermeden. Regenwater is namelijk niet hard, waardoor zeep hun werking behouden. Dit is de meest milieuvriendelijke optie. Ook wanneer de waterleidingen voorzien zijn van een toestel om het water te ontharden, kan je producten zonder waterontharder gebruiken. Van de ontharders zijn zeoliet (NAS of Natriumaluminiumsilicaten), soda, silicaten en citraat het minst milieubelastend. Het gebruik van zeolieten doet wel de hoeveelheid zuiveringsslib toenemen en soda kan bijdragen tot de verzilting van het milieu. Fosfaten zijn sinds kort verboden in wasmiddelen, maar komen vooral in vaatwasmiddelen nog voor. Ze overstimuleren de groei van waterflora, vooral van algen, in oppervlaktewater. Fosfaten en stikstof zijn immers essentiële voedingsstoffen voor waterplanten en algen. Bij een teveel aan deze voedingsstoffen nemen de algen sterk in aantal toe (eutrofiëring). Als ze afsterven worden ze door bacteriën afgebroken. Dit leidt dan weer tot een zuurstoftekort voor andere planten en vissterfte en verstoring van het natuurlijk evenwicht. Bovendien beschikken de meeste waterzuiveringsinstallaties in ons land momenteel nog niet over de technieken om fosfaten te verwijderen. Naast de milieueffecten van fosfaten zelf, veroorzaakt ook het productieproces heel wat milieuhinder. Het leidt immers tot licht radioactief afval en gips dat een grote hoeveelheid zware metalen bevat.

Ook Polycarboxylaten, EDTA en NTA worden beter vermeden, vooral omdat ze respectievelijk niet of nauwelijks afbreekbaar, complexerend voor zware metalen en micronutriënten en mogelijk kankerverwekkend zijn.

Zuren en basen

Glasreinigers zijn meestal basisch. Alkalische (basische) middelen pakken organische verontreiniging, bijvoorbeeld vet aan. Basen kunnen vetten splitsen en maken eiwitten en koolhydraten oplosbaar in water.

---

¹ Hoe meer kalk, hoe harder het water. De hardheidsgraad van water wordt internationaal meestal uitgedrukt in Franse graden (°fH). Deze vermelding vind je op gebruiksaanwijzingen om de juiste hoeveelheid schoonmaakproduct te bepalen. Soms worden ook Duitse graden (°dH) gebruikt. 1°fH = 0,56 °dH. Een waterverzachter kan noodzakelijk zijn indien het water zeer hard is (meer dan 35°fH of 20°dH) en wanneer het wordt verwarmd tot meer dan 55°C. Let er wel op dat er steeds een hardheid van minimum 15°fH of 8,5°dH overblijft.

Een grote hoeveelheid basen in reinigingsmiddelen kan leiden tot een verandering van de zuurtegraad of pH. De meeste waterorganismen verdragen geen grote schommelingen van de zuurtegraad. Te zure of basische waters kunnen dan ook de biologische processen geheel of gedeeltelijk verstoren.

Glasreinigers bevatten soms een klein percentage ammoniak om vettige verontreinigingen sneller te kunnen verwijderen. Ammoniak is een vrij agressieve stof die zeer toxisch is voor waterorganismen. Daarenboven vergroot het de kans op irritatie van de ogen en luchtwegen. U vermijdt het dus best.

Als base kies je bij voorkeur voor soda (natriumcarbonaat) of silicaten. Natronloog, kaliloog en minder dan 1% ammoniak zijn evt. toelaatbaar. Natronloog en kaliloog zijn nodig om zeep te maken. Ze zijn corrosief, maar niet gevaarlijk. Amonia werkt ontvettend en is in kleine hoeveelheden aanvaardbaar. Borax, natriumfosfaat en mono-, di- en triethanolamine vermijdt je best helemaal.

Kleur- en geurstoffen

Kleur- en geurstoffen worden aan schoonmaakmiddelen toegevoegd om ze van elkaar te onderscheiden en een frissegereffect te krijgen bij het schoonmaken. Kleurstoffen zijn eigenlijk enkel geoorloofd wanneer ze een signaalfunctie vervullen en plantaardig of mineraal van oorsprong zijn.

Ze dragen niet bij tot de werking van de schoonmaakmiddelen en hun milieurisico (vooral van de synthetische stoffen) wordt vaak onderschat. Synthetische geurstoffen, zoals de polycyclische musks, leiden bijvoorbeeld dikwijls tot bioaccumulatie en tot allergische reacties en aangezien de grondstoffen ervan eindig zijn, worden ze beter niet gebruikt. Er zijn echter weinig volledige gegevens rond de milieu-impact van parfums beschikbaar. Vaak wordt er verwezen naar de IFRA (International Fragrance Association)-gedragscode.

Bewaarmiddelen

Ze worden aan reinigingsmiddelen toegevoegd om de groei van micro-organismen te voorkomen zodat ze niet bederven en om ze te beschermen tegen afbraak door bacteriën. Ze zijn niet enkel schadelijk voor de micro-organismen in de schoonmaakmiddelen, maar ook voor micro-organismen in het milieu.

Bewaarmiddelen die in levensmiddelen zijn toegestaan (E200 tem E299), zijn in het algemeen vrij onschadelijk en genieten de voorkeur. Alkylerende conserveermiddelen (chlooracetamide, glutaar-aldehyde), formaldehyde, gechloreerde fenolen, glycolen zijn echter te vermijden.

Kritisch verdunningsvolume

In de criteria worden niet al deze stoffen apart opgenomen, maar wordt gevraagd naar het kritisch verdunningsvolume (CDVchronic). Dit is een maatstaf voor de giftigheid en afbreekbaarheid van een product, gebaseerd op de volledige samenstelling van het product. Het geeft aan hoeveel water nodig is om één dosis van het product volledig te neutraliseren zodat er geen blijvende effecten op het leefmilieu zijn.

2.1.3. Verpakking

Ook hier is het belangrijk rekening te houden met de milieu-impact van verpakkingen: de hoeveelheid en het soort verpakkingen en de mogelijkheid om te hervullen.

Verpakking beperken kan bijvoorbeeld door de aankoop van navulbare verpakkingen en geconcentreerde producten. Om geconcentreerde producten te maken is bovendien minder water nodig en kan er bespaard worden op transport en op hulpbronnen, omdat het aantal oppervlakte-actieve stoffen in verhouding beperkter is.

De meeste glasreinigers worden gebruikt in een sprayflacon. Kies voor een hervulbare versie.

De milieu impact van schoonmaakdiensten beperken, kan het best door eisen te stellen rond de gebruikte producten en een correct gebruik.

2.2. Eerlijke handel

Producten uit eerlijke handel of Fair Trade producten zijn producten waarbij de producent in de eerste plaats een eerlijke prijs ontvangt. Daarnaast worden er bij eerlijke handel ook correcte arbeidsomstandigheden voor boeren en arbeiders gecreëerd en kinderarbeid uitgesloten. De productie gebeurt bovendien met respect voor het milieu.

De provincie heeft het label 'Fair Trade Provincie' in de wacht gesleept. Hiervoor moeten we aan zes criteria voldoen. Meer info lees je op de [internetpagina's van de dienst Noord-Zuidbeleid](#).

Eén van de criteria houdt in dat de provincie zelf eerlijke producten aankoopt. Hierdoor zijn alle provinciale entiteiten verplicht om twee eerlijke producten aan te kopen; koffie en één product naar keuze. Dit laatste zou bijvoorbeeld een schoonmaakmiddel kunnen zijn. Het aanbod is hier voorlopig echter beperkt.

Er bestaan verschillende keurmerken of logo's voor eerlijke handel. Het Fair Trade Max Havelaar label is echter het enige dat ook

1. een minimumprijs garandeert aan de producenten en
2. een fairtradepremie betaalt voor een lokaal project dat dient voor de sociale en economische ontwikkeling van de hele gemeenschap.

Andere labels zoals bijvoorbeeld Utz Certified, EKO Oké of Rainforest Alliance doen dat niet. Omdat het Fair Trade Max Havelaar label momenteel het enige label is dat de beste garanties biedt voor eerlijke handel, krijgt het de voorkeur binnen de campagne Fair Trade Provincie.

Er bestaat echter een juridisch spanningsveld tussen het voldoen aan de verplichtingen van de 'Fair Trade Provincie' en het correct toepassen van de wetgeving overheidsopdrachten. De deputatie heeft op 07 juni 2012 principieel beslist om volop voor het engagement van de 'Fair Trade Provincie' te gaan. In de praktijk betekent dit duurzaam geproduceerde koffie aankopen op basis van zeer specifieke criteria die worden overgenomen uit de normstelling van de Fair Trade Labelling Organisation.

Waarschuwing: deze werkwijze is nog niet getoetst aan rechtspraak en houdt dus een juridisch risico in. Als je een dergelijke aankoop in de markt plaatst, neem je best even contact op met de Aankoopdienst (T 03 240 54 59, aankoop@admin.provant.be) Hoe je de criteria voor eerlijke handel opneemt in je opdracht, lees je bij [criteria eerlijke handel in de uitvoeringsvoorwaarden](#).

2.3. Sociale economie

De sociale economie bestaat uit verschillende bedrijven en organisaties die bepaalde maatschappelijke meerwaarden vooropstellen en volgende basisprincipes respecteren:

- voorrang van arbeid op kapitaal
- democratische besluitvorming
- maatschappelijke inbedding
- transparantie
- kwaliteit
- duurzaamheid.

De sector sociale economie stelt in de provincie Antwerpen ongeveer 7.500 mensen uit verschillende kansengroepen tewerk, in meer dan 400 sociale economie organisaties.

Een overzicht van deze organisaties en hun producten en dienstverlening vind je in de catalogus sociale economie op www.provant.be/SE.

Meer informatie kan je bekomen bij het Provinciaal Steunpunt Sociale Economie (sociale_economie@admin.provant.be).

3. Vereisten binnen de Gids duurzame aankopen

3.1. Verplichtingen

VERPLICHT

Voor de samenwerkingsovereenkomst is het gebruik van milieuverantwoorde ruitenreiniger vereist. Dit geldt niet enkel voor schoonmaak in eigen beheer, maar ook voor het reinigen van ruiten door een ruitenwasfirma. Binnen de Gids duurzame aankopen moeten schoonmaakdiensten dan ook op zijn minst voldoen aan onderstaande voorwaarden. Deze criteria moeten worden opgenomen in het bestek.

<p>Gebruik van producten met een laag kritisch verdunningsvolume (CDV)²</p>	<p>Bepaal de juiste drempelwaarde aan de hand van de keuzewijzer. Meer info vind je in het hoofdstuk: Wat zijn duurzame schoonmaakmiddelen? Voorwaarden rond het CDV neem je bij voorkeur op in de technische specificaties. Kan bijvoorbeeld gestaafd worden aan de hand van het Europees eco-label en het Nordic Swan-label.³</p>
<p>Ingrediënten met één of meer van volgende risicozinnen (of combinaties ervan) mogen niet aanwezig zijn in de gebruikte producten met een hoeveelheid van meer dan 0,01% per gewicht van het eindproduct: R40, 45, 49 (carcinogeen) R46, 60, 61, 62, 63 (giftig voor de voortplanting) R50+53, 51+53 (toxisch voor waterorganismen) R59 (gevaarlijk voor de ozonlaag) R68 (onherstelbare effecten niet uitgesloten)</p>	<p>Meer info vind je in het hoofdstuk: Wat zijn duurzame schoonmaakmiddelen? Voorwaarden rond bepaalde ingrediënten en R-zinnen neem je bij voorkeur op in de technische specificaties.</p>
<p>Ingrediënten met één of meer van volgende risicozinnen mogen niet aanwezig zijn in de</p>	<p>Meer info vind je in het hoofdstuk: Wat zijn duurzame schoonmaakmiddelen? Voorwaarden rond bepaalde ingrediënten en R-zinnen neem je bij voorkeur op in de technische specificaties.</p>

² Het kritisch verdunningsvolume of Critical dilution Volume (CDVchronic) is een maatstaf voor de toxiciteit en afbreekbaarheid van een product gebaseerd op de volledige samenstelling van het product. Het geeft aan hoeveel water nodig is om één dosis van het product volledig te neutraliseren zodat er geen blijvende effecten op het leefmilieu zijn.

³ Het NF Environnement-label gebruikt CDVacute.

gebruikte producten met een hoeveelheid van meer dan 0,1% per gewicht van het eindproduct: R42, 43 (sensibiliserend)	
Gebruik van producten zonder fosfor	Meer info vind je in het hoofdstuk: Wat zijn duurzame schoonmaakmiddelen? Voorwaarden rond bepaalde stoffen neem je bij voorkeur op in de technische specificaties .
Gebruik van producten zonder biociden, behalve als ze gebruikt worden als bewaarmiddel	Meer info vind je in het hoofdstuk: Wat zijn duurzame schoonmaakmiddelen? Voorwaarden rond bepaalde stoffen neem je bij voorkeur op in de technische specificaties .
Gebruik van producten zonder biociden met R50/53 of R51/53, tenzij ze niet bioaccumuleerbaar zijn	Meer info vind je in het hoofdstuk: Wat zijn duurzame schoonmaakmiddelen? Voorwaarden rond bepaalde stoffen neem je bij voorkeur op in de technische specificaties .

Wanneer de firma ook andere schoonmaakmiddelen gebruikt moeten ze voldoen aan de criteria in L_ALG_Gids duurzame aankopenDienstenSchoonmaak.

3.2. Optioneel

Het gebruik van producten met een beperkt gehalte aan anaëroob niet biologisch afbreekbare organische stoffen⁴	Bepaal de juiste drempelwaarde aan de hand van de keuzewijzer anaëroob niet biologisch afbreekbare organische stoffen . Meer info vind je in het hoofdstuk: Wat zijn duurzame schoonmaakmiddelen? en de keuzewijzer . Voorwaarden rond anaëroob niet biologisch afbreekbare organische stoffen neem je bij voorkeur op in de technische specificaties . Kan bijvoorbeeld gestaafd worden aan de hand van het Nordic Swan-label, het Europees ecolabel en het NF Environnement-label.
Het gebruik van producten met plantaardige grondstoffen	Meer info vind je in het hoofdstuk: Wat zijn duurzame schoonmaakmiddelen? Voorwaarden rond plantaardige grondstoffen neem je bij voorkeur op in de technische specificaties .
Het gebruik van producten zonder geurstoffen tweede keuze: bevat geen allergene geurstoffen	Meer info vind je in het hoofdstuk: Wat zijn duurzame schoonmaakmiddelen? Voorwaarden rond geurstoffen neem je bij voorkeur op in de technische specificaties .
Het gebruik van producten zonder kleurstoffen	Meer info vind je in het hoofdstuk: Wat zijn duurzame schoonmaakmiddelen? Voorwaarden rond kleurstoffen neem je bij voorkeur op in de technische specificaties .
Het gebruik van milieuvriendelijk verpakte producten	Meer info vind je in het hoofdstuk: Wat zijn duurzame schoonmaakmiddelen? en de keuzewijzer . Voorwaarden rond verpakking neem je bij voorkeur op in de technische

⁴ Anaëroob niet-biologisch afbreekbare stoffen zijn de organische stoffen die niet kunnen worden afgebroken in de natuur in de afwezigheid van zuurstof.

	specificaties .
Het gebruik van geconcentreerde producten	Meer info vind je in het hoofdstuk: Wat zijn duurzame schoonmaakmiddelen? en de tips . Voorwaarden rond concentratie neem je bij voorkeur op in de technische specificaties .
Het gebruik van producten met een doseersysteem	Meer info vind je in de tips . Voorwaarden rond doseersystemen neem je bij voorkeur op in de technische specificaties .
Het gebruik van producten die werken met de sproeimethode	Meer info vind je in de tips . Voorwaarden rond doseersystemen neem je bij voorkeur op in de technische specificaties .
Het gebruik van eerlijke producten	Elke entiteit moet naast koffie ook een tweede eerlijk product naar keuze (bijvoorbeeld schoonmaakmiddelen) aankopen. Meer info in het hoofdstuk: Wat zijn duurzame schoonmaakmiddelen? Voorwaarden rond eerlijke producten neem je op in de uitvoeringsvoorwaarden .
Sociale economie 	Sociale economie organisaties kan je best gewoon mee aanschrijven. Op www.provant.be/SE vind je de cataloguslijst. Voorwaarden rond sociale economie kan je opnemen bij de uitvoeringsvoorwaarden.

3.3. Raamcontract

Je kan ook aansluiten bij het raamcontract van de centrale administratie voor het reinigen van de ruiten. Neem hiervoor contact met joeri.straetemans@admin.provant.be. In dit contract werd rekening gehouden met duurzaamheidscriteria.

Als je niet wil aansluiten op het raamcontract, moet je de [verplichte](#) criteria in verband met de duurzame producten opnemen in je [technische specificaties](#).

3.4. Keuzewijzer

Je vraagt bij voorkeur schoonmaakmiddelen met kenmerken uit de **eerste kolom** aan. Je mag ook producten uit de tweede kolom kiezen, maar schoonmaakmiddelen met kenmerken uit de eerste kolom zijn nog duurzamer. Producten uit de derde kolom zijn niet toegelaten.

Je kan deze keuzewijzer gebruiken om te bepalen welke voorwaarden je in de technische specificaties opneemt.⁵

^a Kan bijvoorbeeld gestaafd worden door het EU-ecolabel.

^b Kan bijvoorbeeld gestaafd worden door het Nordic Swan-label.

^c Kan bijvoorbeeld gestaafd worden door het NF Environnement-label.

	Duurzaam		Niet duurzaam
	Te verkiezen	Tweede keuze	Niet toegelaten
CDVchronic	< 3000 l/100 g	> 4000 l / 100 g product	> 4800 l / 100 g product ^a
anaëroob niet biologisch	0 g/100g product ^c	< 2 g/100 g product ^{abc}	> 2 g/100 g product ^{abc}

⁵ Gebaseerd op de Producttest, de milieukoopwijzer, het Nordic Swan-label, het Europees ecolabel en het NF Environnement-label.

afbreekbare organische stoffen			
Navulbaarheid verpakking	<ul style="list-style-type: none"> • Navulbare verpakking die nagevuld wordt uit grootverpakkingen • Rechtstreeks gebruik uit een grootverpakking 	Navulbare verpakking die nagevuld wordt door gebruik van navulzakken	
Ophaling verpakking	Grootverpakking selectief opgehaald en door de leverancier hervuld		
Samenstelling verpakking	Enkelvoudige verpakking	Samengestelde verpakking die heel goed te scheiden is	
	<ul style="list-style-type: none"> • Bioplastic • Gedeeltelijk gerecycleerd plastic (>80%) 	Gedeeltelijk gerecycleerd plastic	Plastics die bestaan uit PVC of andere gechlorideerde plastics
Concentratie	<ul style="list-style-type: none"> • aanbevolen dosis kleiner of gelijk aan 5 ml per liter water 		<ul style="list-style-type: none"> • Meer dan 75% water

3.5. Tips

- Vraag naar een milieuvriendelijke ruitenwasmethode.
- Vraag het gamma van poetsproducten beperkt te houden.
- Vraag naar de opleiding van het schoonmaakpersoneel bij de introductie van nieuwe producten.
- Kijk voor meer tips in L_ALG_Gids duurzame aankopen
Gevaarlijke producten
Schoonmaakmiddelen

4. Opname van duurzaamheidscriteria in bestekken

Het opnemen van duurzaamheidscriteria is afhankelijk van het soort overheidsopdracht. Meer info over de wetgeving overheidsopdrachten en de verschillende mogelijkheden vind je op het intranet onder de [ondersteuning/aankoop- en overheidsopdrachten](#).

In deze Gids duurzame aankopen gaan we ervan uit dat de aankopen gebeuren voor een relatief beperkt bedrag, namelijk **minder dan 85.000 euro**.

Opdrachten **onder de 85.000 euro** mogen steeds geplaatst worden via een onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking. Je moet hier volgens de wetgeving overheidsopdrachten meerdere dienstverleners aanschrijven. Je mag deze ruitenwassers zelf kiezen. Laat die keuze dan ook afhangen van de mate waarin ze op een duurzame manier werken.

Het is aan te raden om op voorhand na te gaan wat de verschillende mogelijkheden zijn en wie hier eventueel aan kan voldoen. Surf vóór je een ruitenwasser inhuurt bijvoorbeeld op het internet en neem contact op met een aantal dienstverleners en bekijk de verschillende mogelijkheden voor het duurzaam reinigen van ruiten en wie hier eventueel aan kan voldoen. Al naargelang de mogelijkheden kies je, binnen de [verplichtingen](#), best zelf wat je juist wil afnemen. Meer info over duurzaam ruitenwassen vind je in het [hoofdstuk: Wat is duurzaam ruiten reinigen?](#)

Heb je te maken met een aankoop **boven de 85.000 euro**? Neem dan contact op met de dienst Overheidsopdrachten en Juridische Ondersteuning (T 03 240 54 59, aankoop@admin.provant.be).

- Voor meer info over de **milieucriteria** kun je terecht bij Liesbeth Taverniers (DMN, T 240 57 55, ISO14001@admin.provant.be).
- Voor meer info over de **criteria m.b.t. eerlijke handel** kun je terecht bij Dieter Goossens (DNZ T 03 240 56 85)
- Voor meer info over de **criteria m.b.t. sociale economie** kun je terecht bij Marjan Vanuytsel (DEIS, T 014 56 52 36, marjan.vanuytsel@admin.provant.be).

4.1. Titel

Het is belangrijk om in de titel zo duidelijk mogelijk te omschrijven wat je juist wil. Neem indien mogelijk in de titel ook al duurzaamheidscriteria op,

4.1.1. Milieucriteria in de titel

Bijvoorbeeld: *"Milieuverantwoord reinigen van de ruiten"*

4.1.2. Eerlijke handel in de titel

N.v.t.

4.1.3. Sociale economie in de titel

N.v.t.

4.2. Kwalitatieve selectiecriteria

Kwalitatieve selectiecriteria zijn criteria die je toestaan om de inschrijvers op je overheidsopdracht kwalitatief te beoordelen. Bij een overheidsopdracht met een beperkt bedrag en dus via een onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking, vindt de kwalitatieve selectie meestal impliciet plaats door het opstellen van de lijst van aan te schrijven bedrijven. Je kiest zelf wie je selecteert en aanschrijft. Onderzoek dus eerst of de bedrijven die je op je lijst zet wel aan je selectiecriteria voldoen. Op die manier schrijf je enkel bedrijven aan die voldoen en moet je dus geen selectiecriteria meer opnemen in je bestek. Indien je deze werkwijze volgt moet je in je kwalitatieve selectie enkel nog de RSZ toestand en andere fiscale verplichtingen van de inschrijvers controleren.

4.2.1. Milieucriteria in de selectiecriteria

Op milieuvlak kan je bijvoorbeeld enkel bedrijven aanschrijven die een ISO 14001- of EMAS-certificaat hebben. Je moet dan geen selectie criterium in die trant meer op te nemen.

In een grote opdracht die gepubliceerd moet worden kan je vragen naar certificaten voor milieubeheer (bv. ISO 14001 of EMAS) of gelijkwaardige. Je controleert dan best ook of er voldoende firma's aan deze vereisten kunnen voldoen.

Bijvoorbeeld: *"De inschrijver beschikt voor zijn organisatie, althans voor dat deel/die delen van de organisatie dat/die betrokken is/zijn bij de uitvoering van de opdracht over een managementsysteem waarin de volgende onderwerpen zijn geregeld:*

- *de concrete maatregelen die zijn of worden getroffen om de milieubelasting van de bedrijfsprocessen die verband houden met de uitvoering van de opdracht, zoals gebruik van gevaarlijke stoffen, waterverbruik en energiegebruik van de in te zetten apparatuur en gebruik van transportmiddelen, te verminderen.*
- *hoe naleving van de geldende milieuwetgeving is gewaarborgd*
- *hoe aandacht wordt besteed aan de bewustwording en de competentie van*

medewerker(s) ten aanzien van het omgaan met de voor deze opdracht relevante milieuaspecten

- hoe de voor deze opdracht relevante milieuaspecten worden gemonitord
- hoe de milieumaatregelen worden gemonitord als basis voor kwaliteitsgarantie."

4.2.2. Criteria eerlijke handel in de selectiecriteria

4.2.3. Criteria sociale economie in de selectiecriteria

Wil je je opdracht socialer en duurzamer maken, kan je heel eenvoudig sociale economie organisaties (mee) aanschrijven. Kijk op www.provant.be/SE in de catalogus sociale economie welke dienstverleners de gewenste dienstverlening kunnen aanbieden.

4.3. Technische specificaties

Dit is een technische beschrijving van de inhoud van de opdracht. Als aan de minimale/absolute technische specificaties niet wordt voldaan, komt de offerte in principe niet in aanmerking. Voorwaarden opnemen in de technische specificaties is de meest doeltreffende manier om zeker te zijn van een duurzame aankoop. (Door het nodige marktonderzoek ben je zeker dat de bepalingen die je opneemt ook mogelijk zijn.)

4.3.1. Milieucriteria in de technische specificaties

Bijvoorbeeld: "De gebruikte glasreinigers moeten minstens voldoen aan onderstaande vereisten:

- Hebben een kritisch verdunningsvolume (CDV) lager dan 4800 l /100 g product
- Bevatten geen ingrediënten met één of meer van volgende risicozinnen (of combinaties ervan) mogen niet aanwezig zijn in de gebruikte producten met een hoeveelheid van meer dan 0,01% per gewicht van het eindproduct:
- R40, 45, 49 (carcinogeen), R46, 60, 61, 62, 63 (giftig voor de voortplanting), R50+53, 51+53 (toxisch voor waterorganismen), R59 (gevaarlijk voor de ozonlaag), R68 (onherstelbare effecten niet uitgesloten).
- Bevatten geen ingrediënten met één of meer van volgende risicozinnen (of combinaties ervan) mogen niet aanwezig zijn in de gebruikte producten met een hoeveelheid van meer dan 0,01% per gewicht van het eindproduct:
- R40, 45, 49 (carcinogeen), R46, 60, 61, 62, 63 (giftig voor de voortplanting), R50+53, 51+53 (toxisch voor waterorganismen), R59 (gevaarlijk voor de ozonlaag), R68 (onherstelbare effecten niet uitgesloten).
- Bevatten geen fosfor.
- Bevatten geen biociden, behalve als ze gebruikt worden als bewaarmiddel.
- Bevatten geen biociden met R50/53 of R51/53, tenzij ze niet bioaccumuleerbaar zijn."

Zoals in dit voorbeeld, kan men zich baseren op de achterliggende specificaties van labels. Je kan labels suggereren als bewijsmiddel, maar moet hierbij vermelden dat ook andere bewijsmiddelen toegestaan zijn. Let op: niet alle labels garanderen dezelfde eisen.

Bijvoorbeeld: "De naleving van bovenstaande criteria kan gestaafd worden door een van volgende labels:

Nordic Swan

EU Ecolabel

Indien de inschrijver een van deze labels kan voorleggen, is geen bijkomende staving vereist. Andere gepaste bewijsstukken kunnen eveneens gebruikt worden."

Wil je de milieuvriendelijkste offerte hoger waarderen bij de gunning, dan kun je deze criteria ook opnemen in de [gunningscriteria](#). Hou er echter rekening mee dat gunningscriteria nadien ook beoordeeld moeten worden en het dossier ook altijd ingewikkelder maken voor de inschrijver.

4.3.2. Eerlijke handel in de technische specificaties

N.v.t.

4.3.3. Sociale economie in de technische specificaties

N.v.t.

4.4. Gunningscriteria

Dit zijn criteria die in rekening worden gebracht bij het kwalitatief beoordelen van de offerte. De inschrijver van wie de offerte het best aan deze criteria voldoet, krijgt de hoogste score en krijgt de opdracht. Wil je de duurzaamste offerte hoger waarderen bij de gunning, dan kan je duurzaamheidscriteria opnemen bij de gunningscriteria. Gebruik hiervoor ook de info uit de paragrafen rond technische specificaties.

Wanneer je besluit een gunningscriterium in verband met duurzaamheid op te nemen, zorg er dan voor dat het voldoende doorweegt tegenover de andere gunningscriteria. Let wel: er moet een direct verband zijn tussen deze criteria en het voorwerp van de opdracht.

Als je in de technische specificaties van je bestek al duidelijke duurzaamheidseisen hebt opgelegd, heeft het soms geen zin om bijvoorbeeld milieu nog als gunningscriterium te gebruiken.

Hou er rekening mee dat veel gunningscriteria het bestek onnodig ingewikkeld kunnen maken. De inschrijver moet een uitgebreid verslag opmaken en de provincie moet dit alles afwegen en beoordelen, wat niet altijd even eenvoudig is. Het is voor beide partijen makkelijker om zoveel mogelijk op te nemen in de technische specificaties.

4.4.1. Milieucriteria in de gunningscriteria

Bijvoorbeeld: *"Volgende gunningscriteria dienen als basis voor de beoordeling van de offertes:*

- *Zuinig productgebruik (bijvoorbeeld 20 punten):*
  - *Voor het werken met een doseersysteem, worden 10 punten toegekend*
  - *Voor het werken met volledig bio-afbreekbare producten, worden 10 punten toegekend.*
- *..."*

Je kan bij de gunning ook gebruikmaken van de producttest van OVAM om de milieuvriendelijkheid van glasreinigers te beoordelen. OVAM stelde voor verschillende soorten schoonmaakmiddelen vragenlijsten op. Leveranciers die een hogere score behalen op de vragenlijst voor ruitenreinigers, krijgen meer punten bij de gunning. Vergeet dan niet om de juiste vragenlijsten als bijlage op te nemen in je bestek. Je vindt de vragenlijsten voor schoonmaakmiddelen op de ISO-schijf, in de map L_ALG_Gids duurzame aankopen bijlagen of op de [producttest](#)-site. De scores kan je berekenen en

vergelijken op de [website van de Producttest](#). Heb je hulp nodig bij de beoordeling, kan je het ISO-projectteam (iso14001@admin.provant.be) contacteren.

Bijvoorbeeld: *"Bij de gunning wordt rekening gehouden met de ecologische kwaliteiten van de glasreiniger. Om de beoordeling van dit gunningscriterium mogelijk te maken zal de inschrijver de vragenlijst voor ruitenreinigers (in bijlage) invullen voor de voorgestelde producten. In de vragenlijsten geeft het eerste antwoord telkens de hoogste score."*

4.4.2. Eerlijke handel in de gunningscriteria

N.v.t.

4.4.3. Sociale economie in de gunningscriteria

Criteria rond sociale economie neem bij voorkeur op in de [uitvoeringsvoorwaarden](#), niet in de gunningscriteria.

4.5. Uitvoeringsvoorwaarden

In principe is het contract afgesloten van zodra de inschrijver op de hoogte is gebracht van de gunning van de opdracht. Je kan in het bestek wel anticiperen op de uitvoeringsfase door één of meerdere uitvoeringsvoorwaarden in te voegen, die bijvoorbeeld voorzien dat de inschrijver zich ertoe verbindt om alle verpakkingen terug te nemen. De uitvoeringsvoorwaarden zijn dus alle verplichtingen die pas bij de uitvoering van het contract zullen voorkomen, maar waartoe de inschrijver zich verbindt van zodra hij zijn offerte indient.

Je mag deze contractuele uitvoeringsvoorwaarden niet als verkapte selectiecriteria of gunningscriteria hanteren. Als aanbestedende overheid zal je tijdens de uitvoering van de opdracht moeten controleren of de inschrijver aan de uitvoeringsvoorwaarden voldoet.

Je mag echter wel concrete maatregelen vermelden wanneer bepaalde uitvoeringsvoorwaarden worden geschonden. Zo kan men bijvoorbeeld vastleggen dat wanneer er te laat opgeleverd wordt, er voor elke kalenderdag te laat een bepaalde boete zal aangerekend worden. Dit voorkomt onenigheid.

4.5.1. Milieucriteria in de uitvoeringsvoorwaarden

Bijvoorbeeld: *"De inschrijver verbindt er zich toe alle verpakkingen terug te nemen en op correcte wijze te verwerken."*

Bijvoorbeeld: *"In het kader van de uitvoering van de onderhavige opdracht, verbindt de opdrachtnemer zich ertoe uitsluitend gebruik te maken van glasreinigingsproducten die voldoen aan al de milieucriteria beschreven in de bijlage bij de beschikking van de Europese Commissie 2005/344/EG tot vaststelling van de milieucriteria voor de toekenning van de communautaire milieukeur aan allesreinigers en sanitairreinigers⁶ (gepubliceerd in het Bulletin L115 van 4 mei 2005).*

De opdrachtnemer moet kunnen antwoorden op vragen om inlichtingen over de milieukeurmerken van zijn schoonmaakproducten.

Bovendien verbindt hij zich ertoe die producten op een rationele, economische en veilige manier te gebruiken teneinde de impact van de schoonmaak op het milieu te beperken en zich strikt te houden aan de geldende voorschriften in verband met afvalbeheer.

Rapportering: Na de zes eerste maanden van het contract en vervolgens op het einde van elk jaar van het contract, moet de opdrachtnemer een lijst voorleggen met de naam

---

⁶ Omvat ook ruitenreinigers

en de hoeveelheid van de gebruikte schoonmaakmiddelen. Voor elk product dat niet in de oorspronkelijke offerte werd vermeld, moet het bewijs van de naleving van de specificaties voorgelegd worden. De opdrachtnemer moet bovendien de schoonmaakfrequentie en een overzicht van de verschillende gebruikte producten kunnen rechtvaardigen.

Iedere vastgestelde inbreuk op het uitsluitende gebruik van allesreinigers of sanitairreinigers die voldoen aan de milieucriteria vermeld in de bijlage bij de Beschikking van de Europese Commissie, wordt gesanctioneerd met een forfaitaire boete van 50 euro."

4.5.2. Eerlijke handel in de uitvoeringsvoorwaarden

NEEM VOLGENDE TEKST OP IN DE TITEL:

"Reinigen ruiten met eerlijk geproduceerd(e) xx."

NEEM VOLGENDE TEKST OP IN DE TECHNISCHE SPECIFICATIES:

"De gebruikte xx moet voldoen aan onderstaande bijzondere uitvoeringsvoorwaarden:"

NEEM VOLGENDE TEKST OP IN DE UITVOERINGSVOORWAARDEN:

"De inschrijver verbindt er zich toe ervoor te zorgen dat het/de voorgestelde eerlijk(e) product(en) geleverd worden met naleving van volgende voorwaarden met betrekking tot eerlijke handel:

- *De aankoopprijs moet de productiekosten dekken, met inbegrip van sociale, milieu- en andere kosten.*
- *De producenten ontvangen een extra premie, onafhankelijk van de wereldmarktprijs, die ontwikkelingsprojecten toelaat in hun gemeenschap.*
- *De aankoop moet zo rechtstreeks mogelijk bij de producenten gebeuren.*
- *Er moeten stabiele handelsrelaties gelegd worden (contracten tussen koper en verkoper voor een lange periode en recht op voorfinanciering).*
- *De groep van producenten beschikt over een democratisch georganiseerde structuur.*
- *Voor arbeiders geldt een verbod op discriminatie (obv ras, religie, seksuele voorkeur,...), het recht op vakbondsvrijheid, een betaling van minstens het wettelijke minimumloon, een verbod op gedwongen- en kinderarbeid en het recht op veilige, gezonde en menswaardige arbeidsomstandigheden.*
- *Geen product met verboden agrochemische producten mag gebruikt, verhandeld, of gekocht/verkocht worden door de organisatie. Er wordt voorzichtig omgesprongen met gebruikte agrochemische producten met inbegrip van bufferzones.*
- *De organisatie zorgt er voor dat haar leden geen zaden noch andere gewassen gebruiken die genetisch gemodificeerd zijn."*

Voor meer info over hoe je eerlijke producten opneemt in bestekken, kun je terecht bij Dieter Goossens (DNZ, T 03 240 56 85).

4.5.3. Sociale economie in de uitvoeringsvoorwaarden

De wet⁷ laat expliciet toe dat je uitvoeringsvoorwaarden in een bestek opneemt die het mogelijk maken met volgende doelstellingen rekening te houden:

7 15 JUNI 2006. - Wet overheidsopdrachten en bepaalde opdrachten voor werken, leveringen en

- het verstrekken van beroepsopleidingen aan werklozen en jongeren
- het bevorderen van het gelijke kansenbeleid inzake de arbeidsparticipatie van onvoldoende in het arbeidsproces geïntegreerde personen
- de strijd tegen de werkloosheid
- de verplichting om, in hoofdzaak, de bepalingen van de basisconventies van de Internationale Arbeidsorganisatie na te leven, in de veronderstelling dat die niet reeds worden toegepast in het nationale recht van het land waar de productie plaatsvindt.

Dit pas je best toe indien het voldoende haalbaar is voor de dienstverlener. Indien de opdracht qua grootte en inhoud dit mogelijk maakt, kan je als volgt uitvoeringsvoorwaarden opnemen:

- A. Actieplan stageplaatsen/opleidingen
- B. Inschakeling langdurig werkzoekenden
- C. Verplichte samenwerking met een bedrijf uit de sociale economie
- D. Diversiteitsbeleid

A. Actieplan stageplaatsen/opleidingen

Voor langdurige projecten is het aangewezen dat de opdrachtnemer een actieplan opmaakt waarin hij aangeeft op welke manier hij stageplaatsen en opleidingsplaatsen zal aanbieden. Op deze manier krijgt het project een sociale meerwaarde op vlak van opleiding. Hierbij is het erg belangrijk het actieplan op regelmatige tijdstippen op te volgen.

Volgende clause kan je opnemen in je bestek:

“De opdrachtnemer stelt een actieplan op om de volgende opdrachten te realiseren:

- *Aanbieden van [X] stageplaatsen/werkervaring*
- *Aanbieden van [X] opleidingen aan laaggeschoolde medewerkers in functie van competentieversterking*
- *Opzetten van [X] samenwerkingsprojecten met onderwijsinstellingen*

Het actieplan zal worden geëvalueerd tijdens de opdracht. Zes maanden na aanvang van de opdracht wordt een eerste evaluatievergadering voorzien. Vervolgens wordt jaarlijks één evaluatievergadering georganiseerd door de opdrachtnemer. Tijdens deze overlegmomenten presenteert de opdrachtnemer een rapport waarin nauwkeurig vermeld wordt welke stappen werden ondernomen om het actieplan te realiseren. Op vraag van de leidend ambtenaar kunnen bijkomende evaluatievergaderingen worden ingelast.

De opdrachtnemer of zijn vaste vertegenwoordiger zal actief deelnemen aan de evaluatievergaderingen voor het opvolgen en het evalueren van dit actieplan.”

Opgelet: er kunnen acties worden weggelaten/vervangen/toegevoegd in functie van je bestek.

Controle van de naleving:

De controle van de bijzondere uitvoeringsvoorwaarden is niet altijd eenvoudig. De beste garantie voor succes is een continu overleg tussen de aanbestedende overheid en de opdrachtnemer. Een stok achter de deur is de introductie van de volgende passage waarin nauwkeurig wordt beschreven welke stappen zullen worden ondernomen indien de bijzondere uitvoeringsvoorwaarden niet worden gevolgd:

“Indien de aanbestedende overheid signalen ontvangt dat tijdens de uitvoering van het contract niet aan de bovenvermelde vereisten wordt voldaan of dat verbeteringen (of

diensten.

aankondigingen daarvan) uitblijven, kan ze de opdrachtnemer om rekenschap vragen. Indien geen verbeteringen worden vastgesteld, kan ze optreden zoals in een geval van contractbreuk (of een boete van 5% van de totale opdracht opleggen)."

B. Inschakeling langdurig werkzoekenden

De inschakeling van langdurig werklozen is één van de speerpunten van de sociale economie. Daarom is het erg interessant onderstaande clausule op te nemen om deze doelgroep een kans te geven zich te integreren in de reguliere economie. Hiervoor kunnen twee pistes worden gekozen.

- Ofwel wordt de opdrachtnemer verplicht langdurig werklozen in dienst te nemen (hebben). In dit geval vervalt paragraaf 2 van de clausule.
- Ofwel laat je de opdrachtnemer de keuze tussen indienstneming van langdurig werklozen of onderaanneming van een deel van de opdracht aan een sociale economiebedrijf.

Volgende clausule kan je opnemen in je bestek:

"De opdrachtnemer verbindt er zich toe om tijdens de uitvoering van de opdracht [X] langdurig werkzoekende(n)* in te schakelen.

Hiervoor heeft hij de keuze uit twee werkwijzen:

1. Naar keuze van de opdrachtnemer kan de tewerkstelling van de langdurig werkzoekenden gebeuren o.m. onder de vorm van één van volgende contracten:

- *een arbeidsovereenkomst*
- *een individuele beroepsopleiding*
- *een leercontract*
- *een stage*
- *...*

De inschakeling van de langdurig werkzoekende(n) dient uiterlijk bij de aanvang van de opdracht te zijn aangevangen en neemt slechts een einde bij het einde van de opdracht.

In geval van verbreking van het contract, gesloten in uitvoering van dit artikel, om welke reden dan ook, dient de opdrachtnemer onverwijld en uiterlijk binnen een termijn van 1 maand een nieuwe langdurig werkzoekende in te schakelen.

De opdrachtnemer houdt een register bij van het aantal langdurig werklozen dat werkzaam is voor de uitvoering van de opdracht. Dit register bevat de contracten van de werknemers samen met het bewijsmateriaal dat de werknemer op het moment van in dienstneming bestempeld werd als langdurig werkloze. Dit register kan op elk moment worden opgevraagd door de leidend ambtenaar en wordt ter controle voorgelegd op de verschillende overlegmomenten gedurende het project.

2. De opdrachtnemer besteed [X]% van de opdracht uit aan één (of meerdere) onderneming(en) uit de sociale economie. Bij de offerte wordt een intentieverklaring gevoegd waarbij de opdrachtnemer en de partner(s) uit de sociale economie verklaren samen de opdracht uit te voeren. 30 dagen na het toekennen wordt een samenwerkingsovereenkomst overgemaakt aan de aanbestedende overheid. Indien deze samenwerkingsovereenkomst niet tijdig wordt overgemaakt, kan de aanbestedende overheid de opdracht nietig verklaren."

* Met de door de opdrachtnemer tewerkgestelde langdurig werkzoekende worden gelijkgesteld: de langdurig werkzoekende die tijdens de periode van twee jaar voorafgaand aan het indienen van de offerte werd ingeschakeld en bij de opdrachtnemer blijft ingeschakeld

* Onder langdurig werkzoekende wordt begrepen: elkeen die op het ogenblik van de

tewerkstelling door de opdrachtnemer ten minste 2 jaar als voltijds werkzoekende is ingeschreven bij de VDAB of een gelijkaardige instelling.

Controle van de naleving:

De controle van deze uitvoeringsvoorwaarde is relatief eenvoudig. Om problemen tijdens de uitvoering te vermijden wordt aangeraden onderstaande paragraaf op te nemen in het lastenboek:

"Indien de aanbestedende overheid signalen ontvangt dat tijdens de uitvoering van het contract niet aan de bovenvermelde vereisten wordt voldaan of dat verbeteringen (of aankondigingen daarvan) uitblijven, kan ze de opdrachtnemer om rekenschap vragen en indien geen verbeteringen worden vastgesteld, kan ze optreden zoals in een geval van contractbreuk (of een boete van 5% van de totale opdracht opleggen)."

C. Verplichte samenwerking met een bedrijf uit de sociale economie

Je kan samenwerking tussen reguliere bedrijven en sociale economiebedrijven aanmoedigen door een clause op te nemen waardoor een percentage van de opdracht moet worden uitgevoerd door een sociale economiebedrijf. Hierdoor komt een samenwerking tot stand tussen beide partners waaruit beiden lessen kunnen trekken. Dit kan op termijn leiden tot betere samenwerking en/of uitwisseling van goede praktijken.

Opgelet: het uit te besteden bedrag aan sociale economiebedrijven mag niet hoger zijn dan de drempelwaarde voor Europese overheidsopdrachten. Je dient dus op te letten dat het percentage niet boven deze drempelwaarde uit stijgt.

Volgende clause kan je opnemen in je bestek:

"De aanbestedende overheid wenst [X]% van de opdracht voor te behouden aan bedrijven uit de sociale economie. De opdrachtnemer wordt hierbij verplicht [X]% van de opdracht uit te besteden aan één (of meerdere) onderneming(en) uit de sociale economie (tenzij hij zelf een sociaal economiebedrijf is).

Bij de offerte wordt een intentieverklaring gevoegd waarbij de opdrachtnemer en de partner(s) uit de sociale economie verklaren samen de opdracht uit te voeren. 30 dagen na het toekennen wordt een samenwerkingsovereenkomst overgemaakt aan de aanbestedende overheid. Indien deze samenwerkingsovereenkomst niet tijdig wordt overgemaakt, kan de aanbestedende overheid de opdracht nietig verklaren."

D. Diversiteitsbeleid

Een goed diversiteitsbeleid binnen een bedrijf biedt niet enkel kansen voor kansengroepen in de maatschappij maar heeft ook voordelen voor de bedrijven. Om een goed diversiteitsbeleid te stimuleren kan je volgende clause opnemen in het bestek:

"De opdrachtnemer en zijn onderaannemers dienen de vooruitgang op het vlak van integratie van sociale overwegingen in de bedrijfsvoering te meten voor aanvang van de opdracht aan de hand van een nulmeting, zelfevaluatie of stand van zaken. Hiervoor worden de volgende parameters in rekening gebracht:

- *Evolutie naar een divers personeelsbestand*
- *Afsluiten van een gesubsidieerd of ongesubsidieerd diversiteitsplan in het verleden*
- *Gebruik van steunmaatregelen voor kansengroepen zoals werkpostaanpassingen, Nederlands op de Werkvloer, 50+premie, werkplekieren, ...*
- *Afsluiten van een diversiteitsplan (met steun van het departement WSE van de Vlaamse overheid) in de toekomst*

Op basis van deze evaluatie wordt een strategisch actieplan opgesteld om het diversiteitsbeleid te verbeteren en monitoren. Het actieplan wordt jaarlijks geëvalueerd samen met de leidend ambtenaar. Op vraag van de leidend ambtenaar kan het plan worden bijgestuurd teneinde de doelstellingen te bereiken.

Voor elke nieuwe aanwerving die gebeurt in functie van de uitvoering van deze opdracht zal de opdrachtnemer de vacature publiceren via diverse aanwervingskanalen waarbij de opdrachtnemer zich engageert om zijn vacatures expliciet bekend te maken aan de kansengroepen (allochtonen, ouderen en personen met een handicap).

Controle van de naleving:

Door de opvolging van het actieplan grondig voor te bereiden en indien noodzakelijk bijkomende eisen te stellen, kunnen goede resultaten worden behaald. De controle van deze uitvoeringsvoorwaarde is moeilijk te koppelen aan bestraffende maatregelen.

5. Voorbeeldmails en –bestekken

Voor je een overheidsopdracht voor ruitenwassen opstart, neem je best contact op met een aantal dienstverleners. Zo heb je een zicht op de verschillende mogelijkheden en weet je wie hier eventueel aan kan voldoen.

Je kunt als entiteit naargelang de toepassing zelf kiezen waar je de accenten legt. Maak voor je keuze gebruik van de [keuzewijzer](#) en de extra info in het [hoofdstuk Ter info: wat is duurzaam ruiten reinigen?](#) Uiteraard voldoet je vraag aan de [verplichtingen](#) binnen de Gids duurzame aankopen.

5.1. Kleine overheidsopdracht – Mail (< 8.500 euro)

Volgens de wetgeving overheidsopdrachten moet je ook voor deze kleine opdrachten mededinging organiseren en dus meerdere dienstverleners aanschrijven. Je mag de dienstverleners zelf kiezen. Laat deze keuze dan ook afhangen van de mate waarin ze duurzaam ramen wassen. Je zou bijvoorbeeld ook sociale economie organisaties aan kunnen schrijven. Een overzicht van deze organisaties en hun producten en dienstverlening vind je in de catalogus sociale economie op www.provant.be/SE.

Het is het eenvoudigst om mogelijke dienstverleners per mail aan te schrijven. Zorg dat je over voldoende info beschikt over hun werkwijze en de producten die ze eventueel gebruiken, voor je een opdracht gunt. Controleer nadien ook of de geleverde diensten effectief aan de voorwaarden voldoen.

In de kader vind je een voorbeeldmail voor een opdracht voor ramenwassen. De punten in het **blauw** zijn verplicht volgens de Gids duurzame aankopen. Die in het **groen** zijn optioneel.

VOORBEELDMAIL - EENMALIGE RUITENWASOPDRACHT

TITEL

*[Beschrijf in de titel duidelijk welk product je wil, bijvoorbeeld]
"Duurzaam reinigen van ramen"*

MAIL

Gelieve een offerte in te dienen voor het schoonmaken van de ramen van het nieuwe gebouw xxx (200m²).

- ...
- De gebruikte glasreinigers moeten minstens voldoen aan onderstaande vereisten:
  - **Hebben een kritisch verdunningsvolume (CVD) lager dan 4800 l /100 g product.**
  - **Bevatten geen ingrediënten met één of meer van volgende risicozinnen (of combinaties ervan) met een hoeveelheid van meer dan 0,01% per gewicht van het eindproduct: R40, 45, 49 (carcinogeen), R46, 60, 61, 62, 63 (giftig voor de voortplanting), R50/53, 51/53 (toxisch voor waterorganismen), R59 (gevaarlijk voor de ozonlaag), R68 (onherstelbare effecten niet uitgesloten).**
  - **Bevatten geen ingrediënten met één of meer van volgende risicozinnen met een hoeveelheid van meer dan 0,1% per gewicht van het eindproduct: R42, 43 (sensibiliserend).**
  - **Bevatten geen biociden, behalve als ze gebruikt worden als bewaarmiddel.**
  - **Bevatten geen biociden met R50/53 of R51/53, tenzij ze niet bioaccumuleerbaar zijn.**
  - **Bevatten geen fosfor**
  - **Bevatten minder dan 2 g anaëroob niet biologisch afbreekbare organische stoffen per 100 g verdund product**

De naleving van bovenstaande criteria kan gestaafd worden door *het Europees Ecolabel en het Nordic Swan-label*:

Nordic Swan

EU
Ecolabel

Indien de inschrijver een van deze labels kan voorleggen, is geen bijkomende staving vereist. Andere gepaste bewijsstukken van een erkend organisme kunnen eveneens gebruikt worden. *Voor producten die dit label niet dragen moet de inschrijver voor elk product volgende informatie voorzien:*

- *Het kritisch verdunningsvolume (CDVchronic)*
- *Een lijst met de ingrediënten die aanwezig zijn met een gewicht hoger dan 0,01% van het finaal product. Voor elk ingrediënt moet, indien bestaand, het CAS-nummer worden doorgegeven, en de risicozinnen die van toepassing zijn op het ingrediënt.*
- *Een lijst met de namen en de functies van aanwezige biocides.*
- *De totale hoeveelheid elementair fosfor (voor allesreinigers en sanitairreinigers)*

- ...

5.2. Gemiddelde overheidsopdracht – bestek (≥ 8.500 euro en < 85.000 euro)

Volgens de wetgeving overheidsopdrachten moet je hier meerdere dienstverleners aanschrijven. Je mag de dienstverleners zelf kiezen. Laat deze keuze dan ook afhangen van de mate waarin ze duurzaam ramen wassen. Bijvoorbeeld door sociale economie organisaties aan te schrijven. Een overzicht van deze organisaties en hun producten en dienstverlening vind je in de catalogus sociale economie op www.provant.be/SE.

Omschrijf in je bestek duidelijk welke info de inschrijvers moeten indienen bij de offerte. Zo heb je voldoende gegevens om het gunningsdossier op te maken. We kunnen het niet genoeg herhalen: probeer je opdrachten zo eenvoudig mogelijk te houden. Dit doe je door zoveel mogelijk voorwaarden op te nemen in de technische specificaties en de gunningscriteria te beperken.

In de kader vind je een voorbeeldbestek voor een opdracht voor duurzaam ramen wassen. De punten in het **blauw** zijn verplicht volgens de Gids duurzame aankopen. Die in het **groen** zijn optioneel. Wil je dat je bestek gewoon voldoet aan de verplichtingen van de Gids duurzame aankopen, neem dan de **blauwe** punten op in de technische specificaties. Wil je de duurzaamste offerte extra punten geven? Neem dan ook duurzaamheidsaspecten op als gunningscriterium. Denk wel op voorhand even na over hoe je dit doet: welke criteria neem je op en hoe ga je ze beoordelen?

VOORBEELDBESTEK - DUURZAAM REINIGEN VAN RUITEN

- ...
- De gebruikte glasreinigers moeten minstens voldoen aan onderstaande vereisten:
  - **Hebben een kritisch verdunningsvolume (CVD) lager dan 4800 l /100 g product.**
  - **Bevatten geen ingrediënten met één of meer van volgende risicozinnen (of combinaties ervan) met een hoeveelheid van meer dan 0,01% per gewicht van het eindproduct: R40, 45, 49 (carcinogeen), R46, 60, 61, 62, 63 (giftig voor de voortplanting), R50/53, 51/53 (toxisch voor waterorganismen), R59 (gevaarlijk voor de ozonlaag), R68 (onherstelbare effecten niet uitgesloten).**
  - **Bevatten geen ingrediënten met één of meer van volgende risicozinnen met een hoeveelheid van meer dan 0,1% per gewicht van het eindproduct: R42, 43 (sensibiliserend).**
  - **Bevatten geen biociden, behalve als ze gebruikt worden als bewaarmiddel.**
  - **Bevatten geen biociden met R50/53 of R51/53, tenzij ze niet bioaccumuleerbaar zijn.**
  - **Bevatten geen fosfor**
  - **Bevatten minder dan 2 g anaëroob niet biologisch afbreekbare organische stoffen per 100 g verdund product**

De naleving van bovenstaande criteria kan gestaafd worden door *het Europees Ecolabel en het Nordic Swan-label*:

Nordic Swan

EU
Ecolabel

Indien de inschrijver een van deze labels kan voorleggen, is geen bijkomende staving vereist. Andere gepaste bewijsstukken van een erkend organisme kunnen eveneens gebruikt worden. *Voor producten die dit label niet dragen moet de inschrijver voor elk product volgende informatie voorzien:*

- *Het kritisch verdunningsvolume (CDVchronic)*
- *Een lijst met de ingrediënten die aanwezig zijn met een gewicht hoger dan 0,01% van het finaal product. Voor elk ingrediënt moet, indien bestaand, het CAS-nummer worden doorgegeven, en de risicozinnen die van toepassing zijn op het ingrediënt.*
- *Een lijst met de namen en de functies van aanwezige biocides.*
- *De totale hoeveelheid elementair fosfor (voor allesreinigers en sanitairreinigers)*
- *De totale hoeveelheid fosfaten per was (voor wasmiddelen en vaatwasmiddelen (machine))*
- **Werken met een doseersysteem en de sproeimethode.**
- **Bevatten plantaardige grondstoffen.**

GUNNINGSCRITERIA

- **Bij de gunning wordt rekening gehouden met de ecologische kwaliteiten van de producten. Om de beoordeling van dit gunningcriterium mogelijk te maken zal de inschrijver de vragenlijsten voor schoonmaakproducten (in bijlage) invullen voor de voorgestelde producten. In de vragenlijsten geeft het eerste antwoord telkens de hoogste score.**

Om de geschiktheid van de schoonmaakproducten te beoordelen, voorziet de leverancier de technische fiches en stalen van alle voorgestelde producten zodat testen kunnen worden uitgevoerd.

...

5.3. Grote overheidsopdracht $\geq$ 85.000 euro – speel op zeker!

Is het geraamde bedrag van je opdracht meer dan 85.000 euro en wordt je opdracht gepubliceerd? Neem dan contact op met de Dienst Overheidsopdrachten en Juridische Ondersteuning (T 03 240 54 59, aankoop@admin.provant.be). Zij helpen je graag verder met de opmaak van je bestek, zodat er zeker geen fouten instaan en zij zijn ook op de hoogte van de moeilijkheden bij het opnemen van criteria voor eerlijke producten en sociale economie.

6. Mogelijke dienstverleners

Deze lijst is niet-limitatief en niet-vernoemde firma's worden niet uitgesloten van overheidsopdrachten.

ACS

Lamorinièrestraat 229

2018 Antwerpen

Tel: 03 281 50 05

info@acs-cleaning.be

<http://www.acs-cleaning.be>

Heb je zelf goede ervaringen met bepaalde firma's of ken je firma's die kunnen voldoen aan de criteria van de Gids duurzame aankopen? Mail de contactgegevens dan naar iso14001@admin.provant.be.

7. Meer info?

Neem contact op met iso14001@admin.provant.be.